

Textos a part
TEATRE CLÀSSIC

LA IMPORTÀNCIA DE SER FRANK

Oscar Wilde

Pròleg de Victòria Camps

Traducció de Cristina Genebat

AROLA EDITORS

LA IMPORTÀNCIA DE SER FRANK

Textos a part

TEATRE CONTEMPORANI

Edita: Arola Editors
1a edició: febrer del 2018
© del text: Oscar Wilde
© traducció: Cristina Genebat
Correcció: Romina Paps i Albert Arribas
Disseny gràfic: Arola Editors
Disseny portada: Antoni Torrell
Imatge de portada: Fèlix Arola
Impressió: Gràfiques Arrels
ISBN:
Dipòsit legal:

Col·lecció Textos a Part

Polígon Francolí, Parcel·la 3
43006 Tarragona
Tel.: 977 553 707
Fax: 902 877 365
arola@arolaeditors.com
arolaeditors.com

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només pot ser realitzada amb l'autorització dels seus titulars, tret de l'excepció prevista per la llei. Dirigiu-vos a l'editor o a CEDRO (Centre Espanyol de Drets Reprogràfics, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies digitals d'algun fragment d'aquesta obra.

LA IMPORTÀNCIA DE SER FRANK

Oscar Wilde

Pròleg de Victòria Camps

Traducció de Cristina Genebat

AROLA EDITORS

EQUIP ARTÍSTIC

Traducció	Cristina Genebat
Direcció	David Selvas
Escenografia	Jose Novoa
Vestuari	Maria Armengol
Il·luminació	Mingo Albir
So	Lucas Ariel Vallejos
Caracterització	Paula Ayuso
Ajudanta de direcció	Sandra Monclús

Producció
Teatre Nacional de Catalunya i La Brutal

Teatre Nacional de Catalunya
Temporada 2017-2018
Direcció artística de Xavier Albertí

Patrocinador del TNC: Fundació Damm

REPARTIMENT

La importància de ser Frank es va estrenar a la Sala Petita del Teatre Nacional de Catalunya el 3 de maig de 2018 amb el repartiment següent:

Miki Esparbé

John Worthing

David Verdaguer

Algernon Moncrieff

Norbert Martínez

Reverend Canon Chasuble

Laura Conejero

Lady Bracknell

Paula Màlia

Gwendolen Fairfax

Paula Jornet

Cecily Cardew

Mia Esteve

Leticia Prism, institutriu

La publicació d'aquest text es va fer mesos abans de l'estrena de l'espectacle al Teatre Nacional de Catalunya.

PRÒLEG

UNA VIDA ENTREGADA A L'ART

Victòria Camps

Les contradiccions i les paradoxes nodreixen tota l'obra d'Oscar Wilde. També la mentida, però no ens equivoquem: entesa com antirealisme. Estem en l'àmbit de la ficció on tot brolla de la imaginació. *La importància de ser Frank* és una paròdia extrema d'aquesta tendència que va fer del seu autor un dels homes més irreverents, anticonvencionals, sarcàstics i temuts de l'univers literari del seu temps. La seva va ser una literatura intempestiva, iconoclasta, lúdica. Com va escriure Jorge Luis Borges: «Oscar Wilde fue un *homo ludens*. Jugó con el teatro, *La importancia de llamarse Ernesto* o, como quiere Alfonso Reyes, *La importancia de ser severo*, es la única comedia del mundo que tiene el sabor del champagne».

Amant de l'art i exigent amb l'artista, va albirar la idea que al principi era l'art, tot capgirant la creença que la vida imita l'art per defensar exactament el contrari: «Per paradoxal que sembli [...] no és tan cert que la vida imita l'art com que l'art imita la vida». L'art és independent: imaginació, creació, ficció pura, s'alimenta des de dintre i s'expressa a si mateix. De tal manera que l'artista no ha de

sortir del món artístic per aprendre el seu ofici, sinó explorar més i més les virtualitats de l'artifici que produeix. És per això que la mentida passa a ser un valor cabdal en la moral que guia l'artista, perquè «mentir, dir coses boniques i falses, aquest és el vertader objectiu de l'art». L'esplèndid assaig de Wilde sobre *La decadència de la mentida* va ple de frases com aquesta, totes de la màxima incorrecció política. Vegem-ne unes quantes sortides d'un ingeni inexhaurible i admirable: «En literatura ens agrada la distinció, l'encant, la bellesa i el poder imaginatiu. El relat dels fets i gestes de les classes baixes ens torba, ens fastigueja»; «Cap gran artista veu les coses tal com són en realitat. Si les veiés així deixaria de ser un artista». «Els únics personatges reals són els que no han existit mai; i si un novel·lista és tan mediocre com per prendre els seus herois directament de la vida, almenys, ha de dir que són creacions seves i no lloar-los com si fossin còpies».

Des del joc de paraules del títol, *The Importance of Being Ernest*, impossible de traduir-lo a qualsevol llengua sense espatllar-lo, tota l'obra transcorre al voltant d'una impostura feliç, ja que finalment deixa de ser-ho. Com passa en les mil·lors «comèdies d'embolics», aquesta és summament hàbil en enredar i desenredar, sempre amb la intenció que el públic no deixi de somriure. L'impostor John s'adona al capdavant que ha fet el contrari del que volia: «s'ha passat tota la vida dient la veritat i només la veritat», sense saber-ho!

Trivialitzar el que és seriós i tractar el que és seriós amb trivialitat és l'objectiu que Wilde manté en el punt de mira. *La importància de ser Frank* és la representació perfecta d'aquesta filosofia que es ratifica explícitament en el subtítol (sorprenentment desaparegut de la traducció catalana): A

trivial Comedy for Serious People. Quines són les coses serioses que cal trivialitzar? Els costums, la moral burgesa, les convencions al voltant del matrimoni i les diferències de classe tan arrelades en la societat anglesa vuitcentista, victoriana, on cadascú sabia quin era el seu lloc al món, els rics menjaven sandvitxos de cogombre i els pobres pastís de ronyons. La sàtira independent i lliure de Wilde carrega contra les formalitats d'una burgesia que detesta. Sabia que per formar part d'una classe social no era suficient tenir propietats; calia aprendre a fingir, comprometre's i conformar-se amb la manera de ser establerta. Jugar a ser John o Frank, *bunburying*, la paraula inventada per Algernon per fer veure que és una altra persona, l'atractiu de viure una doble vida, li serveixen per dir, lluny de tota solemnitat i transcendència, que en el món de l'art qui compta és el creador, que no hi ha culpa ni pecat, que la frivolitat és la norma, que l'estil importa més que la sinceritat. *Manners before morals*, li diu Lady Eryllyne a Mr. Windermere: sobretot no perdem les formes!

Wilde va experimentar en carn pròpia tota la crueltat de la moral burgesa. S'ha dit que amb *La importància de ser Frank* va riure per última vegada. Tres mesos després de l'estrena, el 25 de maig de 1895, va ser declarat culpable per *gross indecency*, segons la legislació de l'època. Va ser condemnat a dos anys de presó i a treballs forçats, que va complir íntegrament. La condemna va marcar el fi de la seva popularitat artística. L'èxit d'aquesta darrera obra havia estat aclaparador. Com va reconèixer Lord Alfred Douglas, el pare del qual va promoure tota l'acusació contra Wilde, «*La importància de ser Frank* va donar més diners i més glòria a Wilde que cap altra de les seves obres».

Ha dit Italo Calvino que els clàssics són autors que es rellegeixen, i que en cada lectura ens sorprenen amb quelcom inesperat i inèdit. Wilde està considerat el promotor de la comèdia moderna que acaba amb els melodrames vulgars que omplien els teatres britànics. El que fa de Wilde un clàssic, però, és que el seu teatre no ha perdut l'aroma de modernitat. Els temps i les societats canvien, la hipocresia d'avui no és la de la burgesia vuitcentista, ni tan sols sabem si encara som burgesos. Però el cinisme i la singularitat que presenten els personatges de Wilde serveixen igualment per trivialitzar i ridiculitzar les convencions actuals.

En un article sobre els llibres que no s'han de llegir mai, Wilde es refereix a tota l'obra de John Stuart Mill. Però n'exceptua un: l'assaig sobre la llibertat. Efectivament, es tracta del text filosòfic més clar, concís i brillant que s'ha escrit mai sobre la llibertat individual. Cal saber distingir –afirma Mill– entre una llibertat autèntica i la llibertat, per dir-ho així, submissa. L'home autènticament lliure és el que es governa a si mateix, no el que es deixa governar per les modes, els prejudicis, el que toca fer o està ben vist. Oscar Wilde no es va apartar mai d'aquesta norma. I ho va pagar amb la llibertat. Una més de les paradoxes del món lliure, com ho reconeix en una altra de les seves frases memorables: «La societat no perdona ni al somniador ni al geni».

En el fons, la lluita de Wilde contra els pressupòsits victorians era un intent de rebutjar qualsevol actitud que es fonamentés en l'odi i no en l'amor. La figura de Crist, com la doctrina de Plató, va ser una de les seves referències més preuades. Veia una connexió entre la veritable vida de Crist i la de l'artista. Probablement, l'afirmació de la individualitat

manifestada en forma de rebel·lia contra les convencions i l'autoritat moral establerta. Rebel·lia que va saber reforçar amb el dandisme i una sexualitat ambigua. Com ell mateix manifestà en l'amarg *De Profundis*, escrit a la presó, la societat mai li va perdonar ni les extravagàncies ni l'individualisme: «La societat, tal com l'hem constituïda, no té lloc per a mi, no té res per oferir-me».

ACTE PRIMER

Menjador de l'apartament d'ALGERNON. L'espai està decorat i moblat amb molt bon gust. Se sent una cançó amb piano. LANE està preparant una taula amb canapès i coses per prendre el te.

ALGERNON: Has escoltat això que acabo de tocar?

LANE: No crec que escoltar sigui de bona educació.

ALGERNON: Doncs pitjor per a tu. No és que sigui gaire acurat amb la tècnica —qualsevol pot ser acurat amb la tècnica— però en canvi, m'hi deixo l'ànima. La tècnica, jo la guardo per a la vida.

LANE: Sí, és clar.

ALGERNON: I parlant de la tècnica de la vida, has preparat els canapès de cogombre per a Lady Bracknell?

LANE: Ho estic fent ara mateix.

ALGERNON: Per cert, Lane, he vist que, l'altre dia, quan van venir a sopar el Mike Shoreman i el Frank Worthing, es van buidar vuit ampolles de xampany?

LANE: Sí, sí, i tant; vuit i mitja.

ALGERNON: Tantes? I es pot saber per què, a les cases dels homes solters, es buiden les ampolles de xampany amb aquesta celeritat tan sorprenent? T'ho pregunto per pura curiositat, eh?

LANE: Jo ho atribueixo a la qualitat de les ampolles. M'he fixat que, a les cases dels homes casats, la qualitat de les ampolles de xampany no sol ser un assumpte prioritari.

ALGERNON: Déu meu! Tan desmoralitzador és el matrimoni?

LANE: Al contrari. Estic segur que deu ser un estat molt agradable tot i que, fins ara, he tingut poca experiència en el tema. Només he estat casat una vegada i va ser per un malentès entre un servidor i una joveneta.

ALGERNON: No sé si m'interessa gaire la teva vida familiar, Lane.

LANE: No, senyor. És que no és un tema gaire interessant. Jo mateix, tampoc hi penso gaire sovint.

ALGERNON: Ja m'ho imagino, Lane, ja m'ho imagino. Està tot perfecte, Lane, gràcies.

LANE: Gràcies, senyor.

LANE surt.

ALGERNON: No són gaire inspiradores, les idees del Lane sobre el matrimoni. I si la classe obrera no ha de

servir-nos d'exemple pel que fa als principis i als valors, de què ens serveix tenir una classe obrera? Realment, com a classe, no tenen absolutament cap sentit de la responsabilitat moral.

Entra LANE.

LANE: Ha vingut el senyor Frank Worthing.

Entra JOHN. LANE surt.

ALGERNON: Ei, Frank! Com estàs? Però què hi has vingut a buscar, tu, a Londres?

JOHN: Plaer. Plaer i diversió. No hi ha res a buscar que sigui més estimulant que això. I tu, Algy? Menjant com sempre?

ALGERNON: S'ha de menjar sis cops al dia. Que no llegeixes les notícies, tu? I on has estat des de dijous passat, si es pot saber?

JOHN: Al camp.

ALGERNON: I què hi has anat a fer, al camp?

JOHN: Quan ets a la ciutat t'entretens tu sol, però quan ets al camp has d'entretenir els altres. És la cosa més avorrida del món.

ALGERNON: I qui són aquests altres a qui has d'entretenir?

JOHN: Oh, els veïns. Els meus veïns.

ALGERNON: Hi tens veïns simpàtics a la teva casa de Devon?

JOHN: Absolutament espantosos. No els dirigeixo la paraula.

ALGERNON: Llavors, és clar, els deus tenir realment molt entretinguts! (*Menja un altre canapè.*) La tens a prop d'Exeter, la casa, al camp, oi que sí?

JOHN: Als afores de Dartington, per ser més exactes. I tot això què és? I aquests canapès? No et feia de gustos tan selectes. Esperes algú?

ALGERNON: Sí, la meva tia Augusta i la Gwendolen.

JOHN: Ah, perfecte.

ALGERNON: Sí, perfecte. Però ja ho saps, oi, que a la meva tia no li farà cap gràcia trobar-te aquí?

JOHN: Ah no? I per què no?

ALGERNON: Doncs perquè la manera com flirteges amb la meva cosina Gwendolen és òbvia i molt penosa. Gairebé tan penosa com la manera com la meva cosina Gwendolen flirteja amb tu.

JOHN: Estic bojament enamorat de la teva cosina. (*Pausa.*) De fet, he vingut expressament per demanar-li que es casi amb mi.

ALGERNON: Perdona? Em pensava que havies vingut per divertir-te, no per fer negocis.

JOHN: Per què ets tan poc romàntic?

ALGERNON: És que no li trobo res de romàntic a demanar algú en matrimoni. És molt romàntic estar enamorat, això sí. Però demanar a algú que es casi amb tu? No veus que et poden dir que sí? Normalment, et diuen que sí. I llavors, què? S'ha acabat la diversió. El més excitant d'estar enamorat és la incertesa. Si un dia tinc la intenció de casar-me, per favor, recorda'm això que t'acabo de dir.

JOHN: No caldrà, el divorci és una institució destinada a la gent de poca memòria, com tu.

JOHN agafa un canapè.

ALGERNON: I fes el favor de no tocar aquests canapès! Són per a la tia Augusta.

JOHN: Però si tu no has parat de menjar-ne!

ALGERNON: Perquè jo soc el seu nebot. Menja una mica de pastís si vols. A la Gwendolen l'entusiasme aquest pastís de mantega.

JOHN, menja: És que és boníssim, és francament bo.

ALGERNON: Tampoc cal que te'l mengis tot, ara. Què et penses? Que ja esteu casats o què?

JOHN: Aviat ho estarem...

ALGERNON: Sí home... No t'ho creus ni tu.

JOHN: Ah no? I per què no?

ALGERNON: En primer lloc perquè les dones no es casen mai amb els homes amb qui flirtegen.

JOHN: Això que dius no té cap sentit.

ALGERNON: Només has de veure la quantitat de solters que hi ha per tot arreu. I en segon lloc, perquè la Gwendolen és la meva cosina petita i no penso donar-te el meu consentiment.

JOHN: Ah no? I es pot saber per què?

ALGERNON: Qui és la Cecily?

JOHN: Quina Cecily?

ALGERNON: La Cecily.

JOHN: No conec cap Cecily.

ALGERNON: Ah, no?

ALGERNON li ensenya una petaca.

JOHN: Ostres, és la petaca que havia perdut! Sort que l'has trobada, ja no sabia on buscar-la.

ALGERNON: Te la vas deixar aquí dijous passat després d'acabar-te totes les meves existències de xampany. Té. (*Se la mira, va per donar-l'hi.*) Ah no, però no és teva. Mira, no, no és teva, aquí hi ha una dedicatòria gravada que diu...

JOHN: Ei, va: torna-me-la. No s'han de llegir les dedicatòries, és de mala educació.

ALGERNON: Més de la meitat de la cultura moderna es basa en coses que no s'haurien de llegir... Ho veus? No, la dedicatòria és d'algú que es diu Cecily i si tu dius que no en coneixes cap... doncs no és teva.

JOHN: Que sí, que ara me'n recordo, és un regal que em va fer la meva tia.

ALGERNON: La teva tia?

JOHN: Sí, la meva tia Cecily, sí.

Pausa breu.

ALGERNON: Ja, però aquí hi diu: «De la teva petita Cecily, amb tot l'amor».

JOHN: I què? Han de ser sempre grans i antipàtiques, com la teva, les ties? Torna-me-la, va.

ALGERNON: Sí, però la meva tia, a mi no em diu oncle. «De la teva petita Cecily, amb tot l'amor per tu, oncle John». Entenc perfectament que una tia pugui ser petita, però que una tia, sigui quina sigui la seva mida, li digui oncle al seu nebot, això ja em sembla una mica més estrany. I a més, tu et dius Frank i no John.

JOHN: No em dic Frank, em dic John. Va, porta....

ALGERNON: Com que et dius John? Però si tu sempre t'has dit Frank. T'he presentat a tothom com a Frank. Respons al nom de Frank. Fas cara de dir-te Frank. Ets la persona amb més cara de Frank que he vist a la meva

vida. És completament absurd que ara em diguis que no et dius Frank. Ho posa a les teves targetes. Mira, per aquí en tinc una: «Senyor Frank Worthing, B 4, Albany Street». Me la guardo a la butxaca com a prova que et dius Frank per si tornes a intentar negar-m'ho a mi o a la Gwendolen o a qui sigui.

JOHN: D'acord. Em dic Frank aquí, a la ciutat, i em dic John al camp, a Devon. Aquesta petaca me la van regalar allà. Ho entens, ara?

ALGERNON: No, i val més que m'ho expliquis. Sempre he sospitat que eres un Bumburista professional i ara ja n'estic completament segur.

JOHN: Un Bumburista? I què se suposa que vol dir ser un Bumburista?

ALGERNON: Et revelaré el que vol dir ser un Bumburista tan bon punt em revelis tu la raó per la qual ets Frank a la ciutat i John quan ets al camp.

JOHN: Molt bé, però primer dona'm la petaca.

ALGERNON: Aquí la tens. I ara, dona'm tu la teva explicació. I que sigui ben incoherent, si pot ser.

JOHN: Amic meu, no hi ha res d'incoherent en l'explicació que et donaré. De fet, el que t'explicaré és perfectament raonable. El senyor Thomas Cardew, que em va adoptar quan jo era molt petit, em va fer tutor de la seva neta, la senyoreta Cecily Cardew, que, malauradament, va quedar òrfena a l'edat de sis anys. La Cecily, que s'adreça a

mi com a «el seu oncle» per motius de respecte que tu probablement no entendràs, viu a casa meva, al camp, amb la seva admirable institutriu, Miss Prism.

ALGERNON: Ah. Així ella viu a Dartington?

JOHN: No n'has de fer res, no t'hi penso convidar. I, a més, no és exactament a Dartington, és als afores.

ALGERNON: M'ho imaginava. He Bumburiejat per Dartington un parell de vegades. I ara, explica'm: per què el canvi de nom?

JOHN: Estimat Algy, no estic segur que siguis capaç d'entendre els meus veritables motius. Em temo que no ets prou seriós. Quan et fan tutor d'algú, has d'adoptar un sentit de la moral molt elevat en tots els temes. És un deure que tens. I com que un sentit de la moral massa elevat no condueix necessàriament ni cap a la salut ni cap a la felicitat, per poder venir de tant en tant a Londres, em vaig inventar un germà més jove que es diu Frank, que estudia aquí i que es fica en els embolics més espanyols. Aquesta, estimat Algy, és la veritat pura i senzilla.

ALGERNON: La veritat poques vegades és pura i mai és senzilla. Si ho fos, la vida seria molt avorrida i la literatura moderna no existiria.

JOHN: Potser valdria més.

ALGERNON: La crítica literària no és el teu fort, estimat amic. Ni ho provis. Deixa aquesta feina per als qui no han anat a la universitat. Se'n surten molt bé, escrivint als diaris.